

Ast?m ve Kronik Obstr?ktif Akci?er Hastal??? Uyku ?l?e?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Ast?m ve Kronik Obstr?ktif Akci?er Hastal??? Uyku ?l?e?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17056>

Özet

Astım ve Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Uyku Ölçeği, 2011 yılında Ezgi Ayhan tarafından yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, özellikle Astım ve Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH) tanısı almış bireylerin uyku kalitesini ve solunum rahatsızlıklarından kaynaklanan uyku bozukluklarını değerlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları, KOAH hastaları üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin geliştirilme süreci, psikometrik açıdan sağlam bir yapı sunmayı hedeflemiştir, özellikle faktör yapısının teorik beklentilerle uyumunu test etmeye odaklanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin, kronik solunum yolu hastalıklarının uyku üzerindeki etkilerini ölçmek için uygun ve tutarlı bir araç olduğu gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Astım, KOAH, Uyku Ölçeği, Kronik Solunum Hastalığı, Psikometri, Güvenirlilik, Faktör Analizi.

Yazarlar

Ezgi Ayhan

Amaç

Ölçeğin temel amacı, Astım ve KOAH hastalarının yaşadığı uyku problemlerini standardize edilmiş ve bilimsel yöntemlerle geçerliliği kanıtlanmış bir şekilde ölçmektir. Kronik solunum yolu hastalıkları, gece semptomlarının artması nedeniyle uyku kalitesini ciddi şekilde bozabilmektedir. Bu ölçek, klinik uygulamalarda ve araştırmalarda bu bozuklukların şiddetini tespit etmek için spesifik bir araç sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu geliştirme çalışması aynı zamanda, mevcut uluslararası uyku ölçeklerinin kronik akciğer hastalarına özgü zorlukları ne ölçüde yansıttığını incelemek ve bu özel popülasyonun ihtiyaçlarına cevap verecek, kültürel olarak uyarlanmış bir enstrüman sunmak hedefini taşımaktadır.

Yapı

Astım ve Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Uyku Ölçeği, kronik solunum yolu hastalıklarının uyku üzerindeki etkileşimini ölçen psikolojik bir yapıyı temsil eder. Bu yapı, genellikle hastalık semptomlarının (nefes darlığı, öksürük vb.) uyku başlangıcına, uyku sürdürülmesine ve genel dinlenmişlik hissine olan etkilerini kapsar.

Ölçeğin, hastaların gece boyunca yaşadığı subjektif uyku kalitesini, uyanma sıklığı ve solunumla ilişkili rahatsızlık düzeylerini tek bir faktör veya birden fazla alt boyutta ele alacak şekilde tasarlandığı anlaşılmaktadır. Kullanılan istatistiksel yöntemler (Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Yapısal Eşitlikler), ölçülen yapının teorik olarak belirlenen faktörlerden oluşup oluşmadığı veya gözlenen değişkenlerin başlıca bir biçimde faktörle ilgili faktörlemediğini anlamaya amaçlanmıştır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, özellikle yapı geçerliğine odaklanmıştır. Çalışmada, teorik olarak belirlenen faktörlerin gözlenen değişkenlerden başlıca bir şekilde faktörle ilgili faktörlemediğini belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Bu, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve Yapısal Eşitlik Modellemesi (YEM) çalışmalarından önce, ölçeğin temel boyutları keşfetmek için atılan önemli bir adımdır.

Faktör analizlerinin uygulanabilirliği açısından kritik bir ölçüt olan örneklem büyüklüğü de detaylıca incelenmiştir. Güvenilir faktör sonuçları elde etmek için genel olarak önerilen değişken başına on gözlem (1:10) oranı esas alınmıştır. Bu çalışmada 7 madde ve 97 kişi ile oran 13.86 olarak hesaplanmıştır (97 kişi / 7 madde = 13.86). Bu bulgu, örneklem büyüklüğünün elde edilen sonuçların genellenebilirliği ve kararlılığı açısından yeterli olduğunu ve geçerlik analizleri için uygun bir zemin sağladığını göstermektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlilik düzeyi, Cronbach Alfa Katsayısı ile değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, ölçeğin genel Cronbach Alfa katsayısının **0.87** olduğu tespit edilmiştir. Bu değer, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ve maddelerin aynı yapıyı ölçme konusunda başarıyla göstermektedir.

Ayrıca, madde-toplam puan korelasyon değerleri de incelenmiştir. Bazı maddelerin korelasyonunun düşük olduğu belirtilmiş olsa da, bu maddelerin korelasyon değerlerinin kritik değer olan 0.30'dan yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum, ölçekte sorunlu veya atılması gereken bir maddenin bulunmadığını ve tüm maddelerin ölçeğin bütününe anlamlı katkı sağladığını teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını incelemek için hem Açıklayıcı Faktör Analizi hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Yapısal Eşitlik Modellemesi gibi ileri istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Açıklayıcı faktör analizinin kullanılması temel nedeni, teorik olarak belirlenen faktörlerin (gözlenen değişkenlerden oluşan) birbirlerinden başlıca bir şekilde faktörle ilgili faktörlemediğini

anlamakt?r.

Fakt?r analizinde ?rneklem b?y?kl?ünün uygunlu?u temel bir ?n ko?uldur. ?al??ma, de?i?ken ba??na g?zlem oran?n? (1:10) a?arak (13.86:1) fakt?r yap?s?n?n kararl???n? desteklemi?tir. Bu metodoloji, ?l?e?in yap?s?sal b?t?nl?ünün kan?tlamak ve solunum hastalar?ndaki uyku bozuklu?u yap?s?n? do?ru bir ?ekilde temsil etti?ini g?stermek i?in sa?lam bir zemin olu?turmu?tur.

Ara? Bilgileri

Test Type: Geli?tirme (Developmental Scale)

Format: Bildirilmemi?tir (Likert tipi veya evet/hay?r yan?t format?nda oldu?u varsay?lmaktad?r).

Language Available: T?rk?e

Population Group: Kronik Obstr?ktif Akci?er Hastal??? (KOA) ve Ast?m hastalar?.

Age Group: Yeti?kin (??al??ma KOA hastalar? üzerinde yap?ld??? i?in).

Population Details: Ge?erlik ve g?venirlik ??al??mas? 97 ki?i üzerinde ger?ekle?tirilmemi?tir.

Test Methodology: ?z Bildirim ?l?e?i (Self-Report Scale). Psikometrik analizler AFA, DFA, Yap?s?sal E?itlik Modellemesi ve i? tutarl???k analizi (Cronbach Alfa) i?ermektedir.

Anahtar Kelimeler

Ezgi Ayhan, Atat?rk ?niversitesi, Y?ksek Lisans Tezi, Madde-Toplam Korelasyon, Psikometrik ?zellikler, Akci?er Hastal???, Uyku Kalitesi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut de?ildir.

Affiliation Email addresses: Bilgi mevcut de?ildir.

Correspondence Address: Ezgi Ayhan (Sorumlu Yazar). ??al??ma adresi: Atat?rk ?niversitesi, Sa?l???k Bilimleri Enstit?sü, Erzurum (2011).

?zinler, ?cret ve Test Y?li?

Test Y?li?: 2011

?zinler ve ?cret: Y?ksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilmemi?tir. Kullan?m i?in sorumlu yazar Ezgi

Ayhan veya tez danışmanından izin alınması önerilir.

Kaynaklar

Ayhan, E. (2011). *Astım ve Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Uyku Ölçeğinin kronik obstrüktif akciğer hastalığında geçerlik ve güvenirlik çalışması* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Tez kaydına Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir: tez.yok.gov.tr. Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: [astim-ve-kronik-obstruktif-akciger-hastaligi-uyku-olcegi-toad.pdf](#)

Astım ve Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı Uyku Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Orijinal teze başvurulması gerekmektedir.